

Milí studující, pokud jste již udělali poctivě svůj díl práce (tj. přečetli si povinnou literaturu a prošli prezentací o animismu, animatismu a totemismu), pak si můžete přečíst níže sepsaná, coby check-list, kontrolu, pomůcky, kde se dozvíte to základní k tématu. Je to jako práce s pomůckou v Montessorii. Z dostupných materiálů v prezentaci se můžete naučit mnoho, tato pomůcka vám jen udává a shrnuje, co byste měli umět určitě ☺

Animismus, animatismus, totemismus – sumář (co by vám nemělo uniknout – to úplně základní).

Animismus:

Víra v to, že příroda (živá a neživá), resp. některé její komponenty, (určité rostliny, zvířata, horniny) popř. i lidské výroby, mají duši, pocity, vůli. Můžeme je jako lidé urazit, potěšit, pomoci jim, využít, zneužít atd., oni se nám za to mohou náležitě odměnit či pomstít. Tato osobnost/duše/pocity/vůle je vždy specifická a odlišná od všech jiných, je zkrátka osobitá. Obdobně můžeme hovořit o animismu, pokud jedna personifikovaná entita je vnímána jako rozdělená do některých menších částí – sídlí v nich (v různých částech živé či neživé přírody, např.).

Příklady: animismus najdeme v paganismu, buddhismu, shintoismu, hinduismu, praktikují jej lovci a sběrači (např. omlouvají se stromu, když ho kácí, nebo se naopak omlouvají tomu stromu vedle, aby ten, který bude pokácen až do poslední chvíle nevěděl, co ho čeká.). Příklady z našeho života – např. víra, že náš domácí mazlíček má duši, polidšťování zvířat skrze lidská (nikoliv druhová/vědecká) jména. Nebo představa zákeřnosti některých rostlin – např. šípkoví v pohádce o šípkové Růžence (a všechny rostliny, které se šíří kořenovým systémem, tedy neviditelně -např. plevel, ale především plísňe, houby apod.)

První jej tematizoval v SAN E.B. Tylor ve své knize věnované náboženství, považoval animismus za předchůdce náboženství.

Animatismus: Nepersonifikovaná, neosobní síla, která je přítomná ve všem kolem nás, může být kontrolována člověkem/samotnou entitou, která je jejím nositelem, pouze do určité míry. Nejčastěji se s ní setkáváme v souvislosti s magií – kdy se magici snaží manipulovat (více nebo méně úspěšně) touto silou. K tomu slouží různé amulety, pomůcky atd.

Příklady: mana, energie, zloba (např. Obscurus coby průchod zloby a ponižování člověka ve filmu Grunewaldovy zvířata), ale také štěstí (mám/nemám štěstí)

Totemismus: otevírá témata jako: podobnost, symbolika, síla – ať již skutečná nebo domnělá, já vs. Jiní (self/other), endogamita vs. Exogamita, strach z cizího.

Slovo TOTEM je z indiánského jazyka, kmen Algonkinů, znamená ochrana, pořádek, duch, ale také příbuzenství. Propojuje čas – minulost (předci – a duchové) s přítomností (rodina, pořádek/řád, ochrana). Zde si všimněte opět znovupřítomného ŘÁDU – vnější svět – skrze totem, ve vztahu s vnitřím světem – tedy rodinou.

Příklady: Durkheim – totemismus coby prvotní forma náboženství

Lévi-STrauss: totem je synonymum pro metaforu/metaforické myšlení, vidí v něm propojení se sny, hledání mýtického/totemického zvířete – představa, že každý z nás má své opatrovnické/totemické

zvíře, které se nám nejčastěji zjevuje ve snech, je metaforou síly, která nás ochraňuje, typická pro toto zvíře (viz např. Harry Potter – laň coby jeho ochranný patron a jeho provázání se Snapem, který měl stejného patrona). Pro L-S je totemismus propojení mezi naším myšlením a přírodou – slavný citát ze str. 89: Natural species are chosen for totems not because they are good to eat, but because they are good to think“.

M. Douglas: přispěla k tomuto tématu svou prací o klasifikaci jídla – viz teorie SAN

S.J. Tambiah: rovněž zajímavý text o prohibici jídla na Tajvanu

Současné projevy totemismu u nás nyní: značkové oblečení, uniformy, oblečení/barvy/dekorace sportovních klubů, tetování atd. – Tj. viditelné přiznávání se skrze symboly/barvy/styl oblečení k určité skupině lidí. Dává vznik pocitu exkluzivity, rodiny, sounáležitosti, podobných vlastností, podobných hodnot, podobného postavení apod.